

باللغة الفارسية

فضل المدينة

وآداب سكناها وزيارتها

إعداد :

عبدالمحسن بن حمد العباد البدر

ترجمه إلى اللغة الفارسية

عبدالله حيدري

موسم حج ١٤٢٥ هـ

فضائل مدينة منوره

و آداب سكونت و زيارت آن

مؤلف:

عبدالمحسن بن حمد العباد البدر

مترجم:

عبدالله حيدري

حج ١٣٨٣ شمسي

مركز العناية بالمسلمين الجدد

الطبعة الأولى ١٤٢٦ هـ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست^۱

- ۷.....مدینه اولین پایتخت اسلام
- ۹.....برتری مکه مکرمه بر مدینه
- ۱۱.....**فضائل مدینه منوره**
- ۱۱.....مدینه حرم است؟
- ۱۶.....مدینه مرکز ایمان
- ۱۷.....دستور هجرت به مدینه
- ۱۹.....جائزه سکونت در مدینه
- ۲۱.....خط قرمز مدینه
- ۲۲.....برکت مدینه
- ۲۲.....پاسداران مدینه

^۱ - فهرست و تقریبا همه تیتراها از سوی مترجم افزوده شده است.

۲۴..... خصوصیات مدینه

۲۵..... فضیلت نماز در مدینه

۲۷..... **پاسخ چند سؤال مهم**

۲۷..... نماز نفل چطور؟:

۲۷..... نماز در توسعه چطور؟:

۲۹..... بخشی از بهشت در مدینه!

۳۰..... خارج از مسجد چطور؟:

۳۱..... چهل نماز چطور؟:

۳۳..... دفن در مساجد چطور؟:

۳۴..... پاسخ یک اشکال

۳۵..... **آخرین وصیت رسول الله** صلی الله علیه و آله و سلم .....

۳۵..... پنج روز پیش از وفات:

۳۶..... در آخرین لحظات زندگی:

۳۷..... نتیجه گیری

مسجد قباء و فضیلت آن ۳۸

در هر نفسی دو شکر لازم! ۴۰

یک خاطره از حجاج هند ۴۱

آداب سکونت در مدینه منوره ۴۲

۱- محبت با مدینه ۴۲

۲- احتیاط در مدینه ۴۳

۳- استفاده از مدینه ۴۴

۴- در مدینه الگوی خیر باشید! ۴۴

۵- قدر شناس باشید! ۴۷

۶- بدعت گریز باشید! ۴۸

۷- در مدینه شکار نکنید! ۴۹

۸- صبر کنید جاززه دارید! ۵۲

۹- دشمن مدینه ذوب می شود! ۵۳

۱۰- مغرور نشوید! ۵۵

۱۱- در مدینه طالب علم باشید! ۵۷

آداب زیارت مدینه ۵۹

زیارت سه قبرستان در مدینه ۶۲

زائر چگونه زیارت کند؟ ۶۲

زیارت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم ۶۳

زیارت ابوبکر صدیق و عمر فاروق رضی الله عنهما ۶۴

افتخارات ابوبکر صدیق: رضی الله عنه ۶۴

اولین و آخرین رفیق پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم ۶۴

اولین فدایی اسلام ۶۵

در رکاب پیامبر: صلی الله علیه و آله و سلم ۶۵

ستایش قرآن از ابوبکر! رضی الله عنه ۶۶

افتخارات عمر فاروق: رضی الله عنه ۶۹

در صحبت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم ۶۹

عادل ترین کشور گشای تاریخ! ۷۰

- ۷۱..... شهادت در محراب حرم:
- ۷۳..... کاش می شناختند!
- ۷۴..... حکم دشنام صحابه رضی الله عنهم
- ۷۶..... **زیارت بدعت** چند امر را در بر می گیرد:
- ۷۶..... مشکل گشا فقط الله است
- ۷۸..... زندگی برزخ
- ۸۹..... فروتنی مخصوص الله است
- ۸۰..... دست کشیدن به در دیوار!
- ۸۰..... وجوب محبت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم
- ۸۱..... چرا رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم را دوست داریم؟
- ۸۲..... نشانه محبت با رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم چیست؟
- ۸۴..... توضیح علماء در باره این آیه کریمه
- ۸۶..... الگو کیست؟
- ۸۸..... طواف مخصوص کعبه است

- ۸۹..... با رسول خدا صلى الله عليه و آله و سلم مؤدب باشیم
- ۹۱..... ادب سلام دادن به رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم
- ۹۴..... رابطه حج با سفر مدینه
- ۹۷..... فهم صحابه رضی الله عنهم از آیه کریمه
- ۹۹..... زیارت رسول محبوب صلى الله عليه و آله و سلم
- ۱۰۰..... روایتی از امام زین العابدین رحمه الله عليه
- ۱۰۲..... فوائد زیارت قبر
- ۱۰۳..... آموزش زیارت قبور
- ۱۰۴..... حکم زیارت قبر برای زن؟
- ۱۰۶..... زیارت بدعت یا، نادرست
- ۱۰۹..... پایان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله نحمده و نستعينه و نستغفره، و نعوذ بالله من شرور
 أنفسنا و من سيئات أعمالنا، من يهده الله فلا مضلّ له، و من يضلّل
 فلا هادي له، و أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، و أشهد
 أنّ محمداً عبده و رسوله، و خليله و خيرته من خلقه، أرسله الله بين
 يدي الساعة بشيراً و نذيراً، و داعياً إلى الله بإذنه و سراجاً منيراً،
 فذلّ أمته على كل خير، و حذّرها من كل شرّ، اللهم صلّ و سلّم و
 بارك عليه و على آله و أصحابه و من سلك سبيله و اهتدى بهديه
 إلى يوم الدين أمّا بعد:

مدينة اولين پايتخت اسلام

مدينة منوره و طيبة الطيبة شهر رسول اكرم صلى الله
 عليه و آله و سلم ، محل نزول وحى، و جايى است كه
 جبريل أمين عليه السلام خدمت رسول اكرم صلى الله عليه
 و آله و سلم فرود مى آمد، مدينة مركز ايمان و شهر

ملاقات و زندگی مهاجرین و انصار است، شهر کسانی که مدینه و ایمان را بر گزیدند و بر همه چیز ترجیح دادند.

مدینه منوره اولین پایتخت مسلمانان است که پرچم جهاد فی سبیل الله از آن افراشته شد، و کاروانهای حق برای نجات بشریت از تاریکی های ضلالت و گمراهی، و هدایت آنان به نور حق رهسپار گردید، از همین مدینه منوره بود که نور حق درخشیدن گرفت و جهان را با شعاع هدایت و ایمان روشن نمود.

مدینه منوره شهر هجرت مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم است، ایشان برای هجرت شان مدینه را انتخاب کردند، و تا آخرین رمق حیات در همین شهر مقدس زندگی نمودند، و نهایتاً در همین شهر جان به جان آفرین سپردند، و در همین شهر دفن شدند، و از همین شهر بر انگیخته خواهند شد.

مرقد ایشان اولین قبری خواهد بود که در روز محشر باز شده و ایشان از آن بر خواهند خواست، غیر از قبر ایشان جای قبر هیچ پیامبر دیگری به طور یقینی مشخص نیست. این مدینه مبارکه شهری است که خداوند به آن عزت و افتخار بخشیده و آنرا بر سایر شهرها برتری داده است. پس از مکه مکرمه خداوند این شهر را بهترین جای روی زمین قرار داده است.

برتری مکه بر مدینه

اینکه گفتیم مکه مکرمه بر مدینه منوره فضیلت و برتری دارد به دلیل این است که وقتی کفار مکه رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم را از مکه مکرمه اخراج کردند، و ایشان عازم مدینه شدند، به مکه روی آورده و فرمودند:

(والله انك لخیر أرض الله و أحب أرض الله إلى الله، و لو لا ائی أخرجت منك ما خرجت) «ای شهر مکه! بخدا سوگند تو بهترین زمین خدایی، و بهترین و محبوبترین زمین

خدا در نزد خدایی، و اگر من اخراج نمی شدم هرگز از تو بیرون نمی رفتم».

روایت از ترمذی و ابن ماجه است و حدیث صحیح است.

و اما حدیثی که به پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم نسبت داده می شود که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم دعا کردند و فرمودند:

(اللهم إنك أخرجتني من أحب البلاد إلى يعني مكة فأسكني في أحب البلاد إليك يعني المدينة)

این حدیث موضوعی است.

این حدیث موضوعی است و معنایش درست نیست، زیرا از محتوای آن چنین برداشت می شود که خداوند یک چیزی را دوست دارد و پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم چیزی دیگری را، و مشخص است که محبت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم تابع محبت خداوند است و هرگز دوست داشته خداوند از دوست داشته پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم جدا نیست.

اینک به لطف خداوند تصمیم گرفتم این کتاب کوچک را در فضیلت این مدینه مبارکه به رشته تحریر در آورم که در آن ابتداء بخشی از فضائل مدینه منوره، سپس بخشی از آداب سکونت آن و در پایان بخشی از آداب زیارت آنرا ذکر خواهم کرد.

فضائل مدینه منوره

مدینه حرم است؟

از فضائل این شهر مقدس و مبارک این است که خداوند متعال آنرا حرم امن قرار داده چنانکه مکه مکرمه را حرم امن قرار داده است.

از پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم روایت است که فرمودند:

(ان ابراهیم حرم مکه، و ابی حرمت المدینه)

صحیح مسلم.

یعنی: «ابراهیم علیه السلام مکه را حرم قرار داده و من مدینه را حرم قرار می دهم».

مقصود از نسبت حرمت به ابراهیم و محمد علیهما السلام اظهار حرمت است و إلا عین تحریم یا حرمت از جانب ذات متعال خداوند است، اوست که مکه و مدینه را حرم قرار داده است، از میان تمام شهر های جهان خداوند متعال فقط این دو شهر را به این صفت اختصاص داده است.

بنابراین هیچ دلیلی وجود ندارد که خداوند غیر از مکه و مدینه جای دیگری را حرم قرار داده باشد، اینکه بعضی ها گمان می کنند مسجد الاقصی ثالث الحرمین است اشتباهی بیش نیست که بر زبان بعضی مردم عوام جاری شده است، چون حرمین همین دو حرم است که سومی ندارد، البته تعبیر درستش این است که گفته شود ثالث المسجدین، یعنی سومین مسجدی که از طرف خداوند افتخار و عظمت و شرافت یافته اند.

از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم ثابت شده که در باره اثبات فضیلت این سه مسجد و عزم و اراده نماز در آنها فرموده اند:

(لا تشد الرحال إلا إلى ثلاثة مساجد، المسجد الحرام و مسجدی هذا والمسجد الاقصى) «عزم سفر به نیت عبادت جز سه مسجد به هیچ جای دیگری جایز نیست، مسجد الحرام در مکه مکرمه و این مسجد من و مسجد اقصی».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

مقصود از حرم در مکه و مدینه کل حدود حرم است، اینکه مردم فقط مسجد نبوی را حرم می پندارند، اشتباه است، زیرا مسجد نبوی به تنهایی حرم نیست بلکه تمام مدینه حرم است از کوه عیر در جنوب تا کوه ثور در شمال، و بین دو پهلوی شرقی و غربی آن.

چنانکه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: (المدینه حرم ما بین عیر إلى ثور).

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

همچنین پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند:

(إني حرمت ما بين لابي المدينة أن يقطع عضاها أو يقتل صيدها) «من دو طرف مدینه را حرم قرار دادم، که مبادا درخت آن قطع شود یا شکارش کشته شود».

صحیح مسلم.

همچنانکه روشن است اینک مدینه منوره در زمان ما گسترش یافته است و بخش هایی از آبادی از حدود حرم فراتر رفته است، لذا نمی توان گفت تمام ساختمانهای موجود در مدینه حرم است، فقط بناهایی که داخل حدود مدینه باشد حرم است، اما آنچه خارج از حدود حرم باشد میتواند گفت از مدینه است ولی نمی توان گفت حرم است.

از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در باره حدود حرم الفاظ مختلفی نقل شده گاهی «بین اللابتین» بین دو طرف مدینه گاهی «بین الحرتین» گاهی «بین الجبلین» و گاهی «ما بین غیر الی ثور» فرموده اند که مفهوم این الفاظ با هم تفاوتی ندارد، زیرا حدود کوچکتر در حدود بزرگتر داخل است، بین

دو لابه هم حرم است بین دو حره هم حرم است بین دو کوه هم حرم است بین غیر تا ثور هم حرم است.

اگر در مورد قسمتی مشخصی از مدینه پرسشی پیش بیاید که این بخش از حرم هست یا نیست در این صورت می توان آنرا از مشتبهات گفت و پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم روش برخورد با مشتبهات را بیان فرموده اند، و آن احتیاط است.

چنانکه رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در حدیث صحیحی که امام بخاری و امام مسلم آنرا به روایت نعمان بن بشیر رضی الله عنه آورده اند می فرمایند:

(فمن اتقى الشبهات فقد استبرأ لدينه و عرضه و من وقع في الشبهات وقع في الحرام) «پس کسی که از شبهات بپرهیزد یقیناً دین و آبرویش را حفظ کرده است و کسی که در شبهات بیفتد در حرام افتاده است».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

از فضائل دیگری که در بارهٔ مدینه منوره این شهر مقدس و مبارک آمده این است که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم آنرا طیبه و طابه نامیدند.

بلکه در صحیح مسلم آمده است که خداوند آنرا طابه نامیده است!! این هر دو لفظ یعنی طابه و طیبه از کلمهٔ طیب به معنی پاک گرفته شده است که بر طیب و پاک دلالت میکنند، پس طابه و طیبه دو تا از اسمای دیگر مدینه است. اینها دو کلمهٔ پاک و پر طراوت هستند که بر شهر و سر زمین پاک گذاشته شده اند.

❁ مدینه مرکز ایمان

از فضائل دیگر مدینه این است که ایمان، به مدینه باز میگردد، چنانکه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

(إن الايمان ليارز إلى المدينة كما تارز الحية إلى جحرها)

«یقیناً ایمان به مدینه باز خواهد گشت هم چنانکه مار به سوراخش باز میگردد».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

معنایش این است که سر انجام ایمان به مدینه باز خواهد گشت، و در مدینه باقی خواهد ماند و مسلمانان از سراسر جهان قصد سکونت مدینه را خواهند کرد، و انگیزهٔ شان در این امر ایمان و محبت این شهر مقدس و مبارک خواهد بود که خداوند آنرا حرم قرار داده است.

❁ دستور هجرت به مدینه

از دیگر فضائل مدینه منوره این است که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

(أمرت بقرية تأكل القرى (يعني أمر بالهجرة إلى هذه المدينة) يقولون لها يثرب و هي المدينة) «بمن دستور داده شد به قریه ای هجرت کنم که سایر قریه ها را خواهد خورد، مردم آنرا یثرب می نامند، در حالیکه مدینه است».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

پس این فرمودهٔ رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم که (تأكل القرى) تفسیرش این است که بر سایر شهرها پیروز خواهد شد یعنی سر انجام حتماً پیروزی از آن مدینه خواهد بود.

همچنین در معنی و تفسیر این جمله گفته شده که غنیمت هایی که از جهاد در راه خدا بدست می آید به مدینه سرازیر می شود، و این هر دو مورد اتفاق افتاد یعنی هم مدینه منوره بر سایر شهرها پیروز شد، به این صورت که هدایت گران مصلح و مجاهدان فاتح از این شهر مقدس براه افتادند و به حکم پروردگارشان انسانها را از تاریکهای شرک و کفر و جهل و گمراهی به نور ایمان هدایت کردند، و در نتیجه تلاشها و زحمتهای فداکاریهای آنان مردم به دین خدا گرویدند.

بنابر این میتوان با قاطعیت ادعا کرد که هر خیر و نیکی و سعادت و رستگاری که در سراسر جهان به انسانها رسیده منبع و سرچشمه اش این مدینه طیبه و شهر مقدس رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم است.

پس جمله «تأکل القرى»: «سایر شهرها را خواهد خورد» مصداق و تفسیرش فتوحات صدر اسلام است که بدست پرتوان دلاور مردان و قهرمانان بی نظیر تاریخ

بشریت، صحابه بزرگوار رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم رقم خورد، آری بدست سرداران بزرگ اسلام خلفای راشدین و دیگر افتخار آفرینان مکتب نبوت رضی الله عنهم أجمعین.

همچنین سرازیر شدن غنیمت به مدینه طیبه نیز تحقق یافت، زیرا پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم از خرج شدن خزانه های قیصر و کسرا در راه خدا خبر دادند، و این امر متحقق شد و این خزانه ها به شهر مقدس مدینه طیبه سرازیر گردید و توسط عدالت گستر بی نظیر تاریخ حضرت عمر فاروق رضی الله عنه تقسیم شد.

❁ جاززه سکونت در مدینه

از دیگر فضائل مدینه طیبه این است که پیامبر صلی الله علیه و آله سلم بر صبر و تحمل سختیها و دشواریهای مدینه منوره ترغیب دادند، و فرمودند:

(المدينة خير لهم لو كانوا يعلمون) «مدینه بهتر است برای آنان اگر بدانند».

این مطلب را در مورد کسانی فرمودند که در فکر کوچ کردن از مدینه و جستجوی رفاه و آسایش و مال فراوان و روزی گسترده بودند، وقتی رسول مشفق صلی الله علیه و آله و سلم از تصمیم آنان اطلاع یافتند فرمودند:

(المدينة خيرهم لو كانوا يعلمون، لا يدعها أحد رغبة عنها، إلا أبدل الله فيها من هو خير منه و لا يثبت أحد على لأوائها و جهدها إلا كنت له شفيعاً أو شهيداً يوم القيامة) «مدینه بهتر است برای آنان اگر بدانند، هیچ کس نیست که به قصد اعراض و روی گردانی مدینه را ترک کند مگر اینکه خداوند بجای او کسی را در مدینه جای میدهد که از او بهتر باشد، و هیچ کسی نیست که بر سختی و دشواری مدینه صبر کند مگر اینکه در روز قیامت برای او شفیع و گواه خواهیم بود».

صحیح مسلم.

این حدیث شریف می رساند که مدینه منوره چقدر فضیلت دارد و اینکه صبر و تحمل بر سختی و دشواری و گرفتاری و تنگی معیشت اگر برای کسی پیش بیاید چقدر

فضیلت دارد، اینگونه رنجها و مشقتها هرگز نباید بهانه قرار گیرد که کسی مدینه را رها کند و در تلاش روزی فراختر و رفاه و آسایش به جای دیگری کوچ کند، بلکه شایسته است که بر هرگونه رنج و مشقتی که احياناً پیش خواهد آمد صبر کند که خداوند در برابر این صبر، اجر عظیم و پاداش فراوانی به او وعده داده است.

✽ خط قرمز مدینه

از دیگر فضائل مدینه منوره این است که، پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم از یک سو حرمت و عظمت آنرا بیان فرمودند و از سوی دیگر خطر بدعت گذاری و حمایت از بدعت را توضیح دادند لذا می فرمایند:

(المدينة حرم من غیر إلى ثور، من أحدث فیها حدثاً أو آوی محدثاً فعليه لعنة الله والملائكة والناس أجمعین لا یقبل الله منه صرفاً و لا عدلاً) «مدینه از کوه عیر (در جنوب) تا کوه ثور (در شمال) حرم است، کسی که در آن بدعتی ایجاد کند یا بدعت گذاری را پناه دهد پس لعنت خدا و

فرشتگان و تمام مردم بر او باد، خداوند هیچ فرض و نفلی از او نخواهد پذیرفت».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

برکت مدینه

از دیگر فضائل مدینه منوره این است که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم برای آن دعای برکت نمودند از جمله می فرمایند:

(اللهم بارک لنا فی ثمرنا و بارک لنا فی مدینتنا و بارک لنا فی صاعنا و بارک لنا فی مدنا) «پروردگارا! در میوه ما بما برکت عنایت فرما، در شهر ما (مدینه) به ما برکت عنایت فرما، و در پیمانۀ ما به ما برکت عنایت فرما».

صحیح مسلم.

پاسداران مدینه

از دیگر فضائل مدینه منوره این است که دجال و وبا (یعنی بیماری های واگیر) به مدینه وارد نخواهد شد، چنانکه پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

(علي أنقَاب المدينة ملائكة لا يدخلها الطاعون و لا الدجال)
 «یعنی بر راههای ورودی مدینه فرشتگانی مأمورند که
 از آن حفاظت می کنند لذا دجال و وبا به مدینه وارد
 نخواهد شد».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

احادیثی که در باب فضائل مدینه منوره آمده خیلی
 زیاد است آنچه ما در اینجا ذکر کردیم فقط بخشی از
 روایاتی است که یا در صحیحین یعنی بخاری و مسلم و یا
 در یکی از آنها آمده است.

بهترین کتابی که در فضائل مدینه منوره نوشته شده
 کتابی است که توسط دکتر صالح بن حامد الرفاعی نگاشته
 شده که در اصل تز دکترای ایشان از دانشگاه اسلامی
 مدینه منوره است، اسم کامل کتاب این است:

(الأحاديث الواردة في فضائل المدينة جمعاً و دراسة)

که بنده سفارشم به طلبه و علماء این است که حتماً
 این کتاب را داشته باشند، و از آن استفاده کنند.

خصوصیات مدینه

از ویژگی های این شهر مقدس این است که در آن دو مسجد بزرگ یعنی مسجد پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و مسجد قباء می درخشد.

در باره مسجد رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم احادیث زیادی آمده است، از جمله اینکه رسول گرامی صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

(لا تشد الرحال الا الي ثلاثة مساجد، المسجد الحرام، و مسجدی هذا والمسجد الاقصى) «سفر مخصوص به نیت عبادت جز به سه مسجد به هیچ جای دیگری جایز نیست، مسجد الحرام، و این مسجد من و مسجد اقصی».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

پس در این مدینه مقدس یکی از سه مسجدی است که به دست پیامبران علیهم السلام ساخته شده است، و

این همان سه مسجدی است که سفر به قصد ثواب و عبادت جز به اینها به هیچ جای دیگری جایز نیست.

فضیلت نماز در مدینه

همچنین در باره فضیلت نماز خواندن در این مسجد شریف روایات صحیح آمده است و اینکه یک نماز در مسجد شریف نبوی برتر از هزار نماز در غیر آن است، چنانکه رسول مکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند:

(صلاة في مسجدي هذا افضل من الف صلاة في ما سواه
 الا المسجد الحرام) «یک نماز در این مسجد من بهتر از
 هزار نماز در غیر آن است به جز مسجد الحرام».
 صحیح بخاری و صحیح مسلم.

پس فضیلت بزرگ و فرصت بسیار ارزشمندی است که انسان برای آخرتش از آن بهره بگیرد و حد اکثر استفاده را بکند، فرصتی که اجر و پاداش در آن افزایش می یابد، نه ده برابر و صد برابر بلکه بیش از هزار برابر.

مشخص است که تاجران و بازاریان ما در عصر حاضر اگر بدانند که مالشان در فلان فصل یا فلان مناسبت و در فلان جا به فروش می رسد، بدون چون و چرا به هر قیمتی شده خود را برای آن فصل و آن تاریخ آماده میکنند، که ممکن است استفاده شان به پنجاه در صد یا صد در صد برسد!

در حالیکه فایده نماز در مسجد شریف نبوی دنیایی هم نیست، زایل شدنی هم نیست، احتمالی و غیر یقینی هم نیست، و پنجاه در صد و صد در صد هم نیست، بلکه «آخروی» و «ماندنی» و «همیشگی» و «بیش از هزار برابر» است. پس کیست که آستین بالا زند و با یقین و باور کامل به وعده خدا و رسول صلی الله علیه و آله و سلم کمر همت ببندد و از اینگونه فرصتها استفاده کند.

پاسخ چند سؤال مهم

در باره این حدیث و مسجد شریف نبوی چند نکته قابل تذکر است:

نماز نفل چگونه؟

اول: اجر و پاداش در مسجد شریف نبوی که به بیش از هزار برابر می رسد به نماز های فرضی اختصاص ندارد بلکه نماز های نفل را نیز شامل می شود، زیرا پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم «صلاة» فرمودند، پس همچنانکه نماز فرض برابر با هزار نماز است یک نماز نفل نیز برابر با هزار نماز است.

نماز در توسعه چگونه؟

دوم: اجر مذکور در حدیث یعنی هزار برابر به مسجد خود حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم یا مسجد قدیم اختصاص ندارد، بلکه همچنانکه مسجد قدیم را شامل می شود همه توسعه ها و اضافاتی که چه تا کنون

به مسجد ملحق شده و چه در آینده ملحق خواهد شد همه را شامل می شود، به دلیل اینکه دو خلیفه راشد عمر فاروق و عثمان ذی النورین رضی الله عنهما مسجد شریف نبوی را از طرف جلو یعنی قبله توسعه دادند.

بنابر این مشخص است که امام و صفهای جلو که در توسعه واقع است خارج مسجد زمان خود حضرت صلی الله علیه و آله و سلم قرار میگیرد، اگر توسعه مسجد حکم مسجد را نمی داشت آن دو خلیفه راشد رضی الله عنهما مسجد شریف را بویژه از طرف جلو توسعه نمی دادند، در حالیکه هنگام توسعه حضرت عمر فاروق و عثمان ذی النورین رضی الله عنهما بسیاری از صحابه رضی الله عنهم زنده و موجود بودند، اما هیچکس از آنان بر این کار حضرت عمر و عثمان رضی الله عنهما اعتراض نکرد، پس این موضوع خود دلیل روشن و قاطع است که اجر هزار برابر به مسجد زمان حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم اختصاص ندارد.

بخشی از بهشت در مدینه!

سوم: در مسجد شریف قطعه یا بخشی است که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم آنرا باغی از بهشت توصیف نمودند، چنانکه فرمودند:

(ما بین بیتی و منبری روضة من ریاض الجنة) «بین خانه و منبر من باغی از باغهای بهشت است».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

طبیعی است که اختصاص این بخش مشخص از مسجد شریف به این صفت دلالت بر فضیلت و اختصاص این بخش دارد، و راه استفاده از این فضیلت این است که بنده مؤمن سعی کند در آن نماز نفل بخواند و به ذکر خدا و تلاوت قرآن مشغول شود بشرطیکه در نشستن و نماز خواندن در آن یا برای رسیدن به آنجا به کسی اذیت و آزار نرساند.

و اما اداء کردن نماز های فرض در صف های جلو بهتر است، زیرا پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند:

(خیر صفوف الرجال أولها و شرها آخرها) «بهترین صفهای مردان صفهای اول و بدترین آن صفهای آخر است».

صحیح مسلم.

و همچنین می فرمایند:

(لو يعلم الناس ما في النداء و الصف الأول ثم لم يجدوا إلا أن يستهموا عليه لاستهموا عليه) «اگر مردم اجر و پاداش اذان و صف اول را بدانند آنگاه ببینند که برای حصول آن جز قرعه کشی راهی وجود ندارد حتما قرعه کشی خواهند کرد».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

خارج از مسجد چطور؟

چهارم: هرگاه مسجد نبوی از نماز گزاران پر شود و کسی دیرتر برسد و در مسجد جای نیابد هر جایی که در

خارج از مسجد جز طرف قبله توانست به صفهای نماز پیوندد، طبیعی است که اجر و پاداش نماز جماعت را حاصل خواهد کرد، و اما پاداش هزار نماز یا هزار برابر فقط به کسانی اختصاص دارد که داخل مسجد نماز بخوانند، زیرا پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

(صلاة في مسجدي هذا خير من ألف صلاة فيما سواه إلا المسجد الحرام)^۱

پس کسی که در خیابان نماز بخواند واضح است که در مسجد نماز نخوانده بنابراین اجر و پاداش مذکور به او تعلق نمی گیرد.

چهل نماز چطور؟:

پنجم: در نزد بسیاری از مسلمانان چنین شایعه شده است که هر کس به مدینه منوره بیاید الزاماً باید در مسجد

^۱ - «یک نماز» در این مسجد من» بهتر از هزار نماز در غیر آن است به جز مسجد الحرام».

نبوی چهل نماز بخواند، به دلیل حدیثی که در مسند امام احمد از حضرت انس رضی الله عنه روایت شده که پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند:

(من صلی فی مسجدی أربعین صلاة لا تفوته صلاة کتب له براءة من النار و نجات من العذاب و برئ من النفاق) «هر کس در مسجد من چهل نماز بخواند که هیچ نمازی از او فوت نشود برایش براءت از دوزخ و نجات از عذاب نوشته می شود و از نفاق بری می گردد».

در حالیکه این حدیث ضعیفی است که حجت قرار نمی گیرد، بلکه در این زمینه وسعت وجود دارد، بنابر این هر کس که به مدینه بیاید نمازهای معین یا عدد مشخصی از نمازها در مسجد رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم بر او لازم نمی شود، بلکه هر نمازی در این مسجد شریف

از هزار نماز در جای دیگر بهتر است، بدون اینکه این اجر و پاداش به نماز مشخصی ارتباط داشته باشد.^۱

دفن در مساجد چگونه؟:

ششم: بسیاری از مسلمانان در کشورهای مختلف اسلامی متأسفانه گرفتار بلایی شده اند که در تضعیف اعتقادات آنان نقش منفی و بلکه مخرب دارد، و آن اینکه بر روی قبر یا در کنار بعضی قبرها مسجد می سازند، یا اینکه مرده را در محوطه مسجد دفن می کنند!!

۱- منظور این است که هشت روز و چهل نماز هیچ ربطی به حج و عمره ندارد، خدا کند کسی بتواند هشتاد روز در مدینه بماند و چهل نه، که چهارصد نماز بخواند هر چه بیشتر بهتر، فقط دانستن این نکته مهم است که آیا در صورت کم شدن عدد نمازها از چهل، حج و عمره زائر درست است یا خیر؟ که طبعاً در نزد همه علماء و همه مذاهب فقهی درست و کامل است.

استدلال یا در واقع بهانه و دستاویز بعضی ها در این زمینه وجود قبر رسول مکرم صلی الله علیه و آله و سلم در مسجد شریف ایشان است!!

پاسخ یک اشکال

پاسخ شبهه مذکور این است که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم هنگامی که وارد مدینه منوره شدند اولین کاری که کردند مسجدشان را ساختند و سپس خانه یا حجرات امهات المؤمنین را در کنار مسجد بنا کردند. از جمله حجره ام المؤمنین حضرت عایشه رضی الله عنها که رسول معظم صلی الله علیه و آله و سلم در آن دفن شدند، این حجرات بعد از رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در زمان خلفای راشدین رضی الله عنهم و زمان حضرت معاویه رضی الله عنه و خلفای دیگر بعد از ایشان همچنان وجود داشت، در زمان خلافت بنی امیه مسجد نبوی توسعه و گسترش داده شد و حجره حضرت عایشه

رضی الله عنها که قبر شریف رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در آن بود به مسجد ملحق گردید.

آخرین وصیت رسول الله

صلی الله علیه و آله و سلم

احادیث بسیار محکم و غیر قابل نسخی از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم روایت شده که دلالت میکند قبر یا قبرستان را مسجد قرار دادن حرام است.

از جمله حدیث جندب بن عبدالله البجلی رضی الله عنه که فقط پنج شب پیش از وفات حضرت از ایشان شنیده است میفرماید:

پنج روز پیش از وفات:

پنج روز قبل از وفات پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم از ایشان شنیدم که می فرمودند:

(ای ابرأ ای الله ان یکون لی منکم خلیل فإن الله اتخذنی خلیلاً
 کما اتخذ ابراهیم خلیلاً و لو کنت متخذاً من امتی خلیلاً
 لأتخذت ابا بکر خلیلاً ألا و ان من کان قبلکم کانوا یتخذون

قبور انبياءهم و صالحهم مساجد، ألا فلا تتخذوا القبور مساجد فإني أنهاكم عن ذلك) «من به بارگاه خدا از این امر بیزاری می جویم که از میان شما خلیلی داشته باشم، زیرا خداوند همچنانکه ابراهیم را انتخاب کرده مرا نیز برای خودش برگزیده است، ولی اگر من می خواستم از میان امتم کسی را خلیل برگزینم حتما ابوبکر را انتخاب می کردم، بدانید و آگاه باشید که امتهایی که قبل از شما بودند همواره قبرهای پیامبران و نیکوکارانشان را مسجد قرار می دادند، بدانید و آگاه باشید مبادا شما قبرها را مسجد درست کنید که من شما را از اینکار نهی می کنم».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

در آخرین لحظات زندگی:

بلکه پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم در آخرین لحظات زندگی هنگامی که داشتند این دنیا را وداع می کردند چنانکه از ام المؤمنین حضرت عایشه صدیقه و ابن عباس رضی الله عنهم روایت شده فرمودند:

هنگامی که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در آخرین بیماری شان بسر می بردند قدیفه ای بر چهره شان می انداختند، هر گاه احساس دلتنگی می کردند چهره شان را باز میکردند، در چنین حالتی فرمودند:

(لعنة الله على اليهود والنصارى اتخذوا قبور أنبياءهم مساجد يحذر ما صنعوا) «لعنت خدا بر یهود و نصاری باد که قبر های پیامبران شان را مسجد قرار دادند، از کردار آنان بر حذر میداشت».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

نتیجه گیری

این احادیث از ام المؤمنین عایشه صدیقه و ابن عباس و جندب بن جناده رضی الله عنهم چنان قوی و محکم است که هرگز قابل نسخ نیست زیرا حدیث جندب در آخرین روزهای عمر شریف رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم بوده و حدیث عایشه و ابن عباس رضی الله عنهما در آخرین لحظات عمر مبارک آن حضرت بوده است.

بنابر این برای هیچکس از امت اسلامی چه فرد و چه گروه شایسته نیست که مدلول این احادیث صحیح و محکم را فرو گذارد، و کاری را که در زمان بنی امیه صورت گرفته دستاویز قرار دهد.

زیرا همچنانکه عرض کردیم مرقد رسول مکرم صلی الله علیه و آله و سلم در زمان بنی امیه به مسجد شریف ایشان ضمیمه شد، پس این عمل را بهانه و دستاویز قرار دادن و بر این اساس بر قبرها مسجد ساختن یا مرده ها را در مساجد دفن کردن به هیچ عنوان جایز نیست.

مسجد قباء و فضیلت آن

مسجد قباء دومین مسجدی است که در مدینه منوره دارای فضیلت و منزلت فوق العاده ای است، به تعبیر قرآن کریم این مسجدی است که از اولین روز بر تقوی بنا نهاده شده است.

فضیلت نماز در مسجد قباء هم از سنت قولی و هم از سنت فعلی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم کاملاً ثابت و روشن است.

در بارهٔ عمل یا سنت فعلی ایشان از عبد الله بن عمر رضی الله عنهما روایت است که فرمود:

(كان النبي صلى الله عليه و آله و سلم يأتي مسجد قباء كل سبت ماشياً أو راكباً فيصلي فيه ركعتين) «پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم هر روز شنبه پیاده یا سوار، به مسجد قباء می آمدند، و در آن دو رکعت نماز می خواندند»

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

و اما سنت قولی حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم از سهل بن حنیف رضی الله عنه روایت است که فرمود رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

(من تطهر في بيته ثم أتى مسجد قباء فصلى فيه صلاة كان له أجر عمرة) «هر کس در خانه اش وضوء بگیرد و سپس به مسجد قباء برود و در آن دو رکعت نماز بخواند به او پاداش یک عمره داده خواهد شد».

ابن ماجه و دیگران

اینکه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم «فصلی فیہ صلاة» فرمودند چون لفظ «صلاة» نکره است نماز فرض و نفل هر دو را شامل می شود.

در سنت هیچ دلیل دیگری وجود ندارد که غیر از این دو مسجد، مسجد دیگری فضیلت خاصی داشته باشد.

در هر نفسی دو شکر لازم!

به کسی که خداوند توفیق سکونت در مدینه مبارکه این طيبة الطيبة را عنایت فرماید، باید یقین و باور داشته باشد و همواره این تصور را در ذهن و قلبش استحضار داشته و تکرار کند که او به نعمت بسیار بزرگ و احسان عظیمی دست یافته است.

بنابر این برای حصول این نعمت بزرگ خدا را سپاس گوید و شکرش را بجای آورد که چنین فضل و احسان رشک آفرینی نصیبش کرده است، این ساکن مدینه باید بیندیشد که چقدر از ساکنان روی زمین فقط در اشتیاق و

آرزوی این نشسته اند که روزی خداوند به آنان توفیق حتی یکبار مشرف شدن به مکه مکرمه و مدینه منوره را عنایت فرماید، تا بتوانند مدتی هر چند کوتاه در این دیار مقدس سپری کنند، و بعضی از این مؤمنان مشتاق، شاید سالها زحمت می کشد و اندک اندک پس انداز می کند تا شاید روزی به این آرزویش برسد.

یک خاطره از حجاج هند

به یاد دارم که یکی از علمای هندوستان تعریف میکرد که در گذشته حجاج هندی با کشتی های بادی به حج می رفتند، و مدت ها بر روی دریا بودند تا به مکه و مدینه می رسیدند!

میگفت از جمله عده ای پس از مدتها سفر طولانی دریا وقتی به خشکی رسیدند و گفته شد که به سرزمین مکه و مدینه رسیده اند همانجا در داخل کشتی از خوشحالی به سجده افتادند و شکر خدا را به جای آوردند.

آداب سکونت در مدینه منوره

طبعا سکونت این شهر مقدس از خودش آدابی دارد.

۱- محبت با مدینه

اینکه بندهٔ مسلمان این مدینهٔ طیبه را به خاطر فضیلت آن دوست داشته باشد و به خاطر اینکه پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم آنرا دوست می داشتند، امام بخاری در صحیحش از انس ابن مالک رضی الله عنه روایت میکند که:

(أن النبي صلی الله علیه و آله وسلم كان إذا قدم من سفر فنظر إلى جدارات المدینه أوضع راحلته و إن كان علی دابة حركها من حبا) «پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم هرگاه از سفری باز می‌گشتند تا چشمشان به دیوارهای مدینه می افتاد مرکب شان را رها می کردند، و اگر بر مرکبی سوار می بودند از شدت محبتی که به مدینه داشتند آنرا حرکت می دادند».

۲- احتیاط در مدینه

اینکه مسلمان به شدت بکوشد که بویژه در دوران سکونتش در این مدینه طیبه بر اوامر خداوند ثابت و استوار و به اطاعت خدا و رسولش شدیداً پایبند باشد و به شدت مواظب باشد که به هیچ گونه بدعت و گناه و نافرمانی آلوده نگردد.

زیرا همچنانکه حسنات و اعمال نیک و شایسته در این مدینه طیبه و در این شهر مقدس بسیار ارزشمند است و ثواب هزار برابر دارد طبیعی است که بدعت و گناه نیز در چنین جای مقدسی خیلی خطرناک است و کسی که در حرم مرتکب گناه و نافرمانی خدا گردد گناهش بزرگتر و شدیدتر از گناه کسی است که در غیر حرم گناه میکند، گرچه این لطف و کرم خداوند است که گناه مانند ثواب چند برابر حساب نمی شود، اما از آنجایی که در حرم انجام میگیرد خطر آن بیشتر می شود.

۳- استفاده از مدینه

بندهٔ مسلمان باید حرص داشته باشد که در این شهر مقدس که فواید و اجر و ثواب هر عملش چندین برابر است، در تجارت اخروی سهم وافر داشته باشد، به این صورت که سعی کند حد اکثر نمازهایش را در مسجد رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم بخواند، تا بتواند اجر و پاداشی که در حدیث رسول مکرم صلی الله علیه و آله و سلم آمده بدست آورد، آن رسول معظم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند:

(صلاة في مسجدي هذا خير من ألف فيما سواه إلا المسجد الحرام) «یک نماز در این مسجد من بهتر از هزار نماز در غیر آن است به جز مسجد الحرام».

۴- در مدینه الگوی خیر باشید!

هر مسلمانی که خداوند به او توفیق سکونت در این مدینهٔ طیبه را داده است باید الگوی خیر و فضیلت برای دیگران باشد، زیرا او در شهری توفیق سکونت یافته که

روزی منبع و سر چشمه نور بوده است، و کاروانهای دعوتگر و مصلح از اینجا به سراسر عالم اعزام می شدند. و کسانی که به این شهر مقدس و مرکز علم و هدایت و نور می آمدند به راحتی می توانستند ببینند که ساکنان آن الگوی کامل هر خیر و نیکی هستند، و هر کدام آنان به تمام صفات و اخلاق نیک مزین می باشند. بنابر این وفدها و نمایندگانی که به مدینه طیبه می آمدند و بر می گشتند، از جو روحانی و الگوهای صادق و مؤمن آن اثر می پذیرفتند و رنگ می گرفتند و طبعاً آنرا منعکس می کردند.

چون هر بیننده ای به خوبی ملاحظه میکرد که تک تک ساکنان این شهر پر خیر و برکت چگونه از کارهای خیر و فضیلت و طاعت و فرمانبرداری خدا و رسول صلی الله علیه و آله و سلم لذت می برد، پس الگوی نیک، اثر

نیک منعکس میکند، و تمام افراد و ساکنین این شهر مبارک الگو و نمونه بودند.^۱

برعکس اگر افراد ساکن در این شهر مقدس اعمالشان بر خلاف مقام شامخ این مرکز ایمان و منبع خیر و برکت و سرچشمه تقوا و فضیلت باشد گر چه به هیچ وجه از ارزش والای آن چیزی نخواهد کاست اما این خود شخص است که با وجود داشتن فرصت تنبلی کرده و استفاده ننموده است!

پس علاوه بر اینکه از این شهر مقدس و فرصت های طلایی آن استفاده نکرده و مستحق ستایش قرار نگرفته که ضرر خواهد کرد، و نکوهش خواهد شد.

۱- جز تعداد اندکی منافق که کردار آنان مغلوب و از چشم دیگران پنهان بود.

۵- قدر شناس باشید!

هر مسلمان ساکن مدینه طیبه هنگامی که در این شهر مقدس ساکن است باید همواره بیاد داشته باشد که در سرزمینی پاک و محل فرود آمدن وحی و مرکز ایمان و در شهر رسول مکرم صلی الله علیه و آله و سلم و صحابه بزرگوارش مهاجرین و انصار زندگی می کند. شهری که آنها بدان روی آوردند و همواره با خیر و نیکی و پایبندی و استقامت بر حق و هدایت، نور افشانی می کردند.

پس مبادا از ما کار و حرکتی سرزند که مخالف عملکرد آنان باشد، مبادا در این شهر مقدس و مرکز علم و ایمان و دعوت اسلام از کسی خطایی سرزند که خشم و غضب خدای عزوجل را به جوش آورد!

خدای نکرده اگر کسی در چنین مکان مقدس و نورانی که فقط جای فضائل و نیکی ها و استفاده اخروی است مرتکب گناه و نافرمانی پروردگارش شود، بداند که سرانجام بدی را برای خودش رقم زده است و ضرر و زیان

این گناه و مخالفت خدا و رسول صلی الله علیه و آله و سلم جز شقاوت و بدبختی دنیا و آخرت چیزی نخواهد بود. خوشا به سعادت کسانی که از تصور گناه هم به دورند و اگر احیانا شیطان آنانرا بفریبد بلافاصله روی به درگاه خدا می آورند و با توبه و استغفار و پشیمانی، خود را پاک میکنند.

۶- بدعت گریز باشید!

ساکن مدینه منوره باید به شدت بترسد و احتیاط کند که مبادا در این شهر مبارک بدعتی انجام دهد یا صاحب بدعتی را پناه دهد و در نتیجه مستحق لعنت خدا قرار گیرد، زیرا از رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم ثابت شده که فرمودند:

(المدينة حرم من غیر إلى ثور فمن أحدث فیها حدثا أو آوی محذرا فعليه لعنة الله والملائكة والناس أجمعین لا یقبل الله منه صرفا و لا عدلا) «مدینه از کوه عیر (در جنوب) تا کوه ثور (در شمال) حرم است، پس هر کس در آن بدعتی

ایجاد کند یا بدعت گذاری را پناه دهد لعنت خدا و فرشتگان و تمام مردم بر او باد، خداوند در روز قیامت هیچگونه فرض و نفلی از او قبول نخواهد کرد».

صحیح مسلم از روایت ابوهریره رضی الله عنه. صحیحین از روایت علی ابن ابی طالب رضی الله عنه.^۱

۷- در مدینه شکار نکنید!

اینکه در مدینه منوره هیچگونه درختی را قطع نکند و هیچ حیوانی را شکار نکند، زیرا از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم احادیثی روایت شده که از این امور منع میکند، از جمله میفرماید:

(إن إبراهيم حرم مكة و إني حرمت المدينة ما بين لابتيها لا يقطع عضاها و لا يصاد صيدها) «ابراهیم علیه السلام

۱- علماء در معنی صرف و عدل اقوال زیادی فرموده اند که قویترین آن فرض و نفل است. رک: فتح الباری شرح صحیح بخاری حدیث شماره ۱۸۷۰. مترجم

مکه را حرم قرار دادند و من مدینه را حرم اعلان
 میکنم، بین دو پهلوی آن حرم است، نه درخت آن
 قطع گردد و نه شکار آن صید شود».

حدیث در مسلم از روایت جابر بن عبدالله انصاری رضی الله عنهما است.

همچنین امام مسلم با روایت سعد بن ابی وقاص
 رضی الله عنهما نقل میکند که پیامبر صلی الله علیه و آله
 و سلم فرمودند:

(إني أحرم ما بين لابتي المدينة أن يقطع عضاها أو يقتل صيدها)

«من بین دو پهلوی مدینه را حرم اعلان میکنم، بنابر
 این قطع کردن درخت و کشتن شکار آن حرام است».

صحیح مسلم

و در صحیحین به روایت عاصم بن سلیمان الاحول
 نقل شده که گفت:

«از انس رضی الله عنه پرسیدم که آیا رسول خدا
 صلی الله علیه و آله و سلم مدینه را حرم قرار داده
 است؟ فرمود بله، از فلان جا تا فلان جا یعنی (عیر تا
 ثور) را حرم قرار داده اند که قطع کردن درختان آن

حرام است، هر کس در آن بدعتی انجام دهد یا صاحب بدعتی را جای دهد لعنت خدا و فرشتگان و تمام مردم بر او باد».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

و در صحیحین از روایت ابو هریره رضی الله عنه آمده است که فرمود:

(لو رأيتُ الظباء بالمدينة ترتع ما ذعرتها) «اگر آهویی را ببینم که در مدینه می چرد آنرا رم نخواهم داد، زیرا رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: (ما بین لابتیها حرام) «بین دو پهلوی مدینه حرام است».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

منظور از درختانی که قطع کردن آن حرام است درختانی است که با قدرت الله عزوجل به طور طبیعی می رویند و رشد می کنند و اما درختانی که مردم آنها را می کارند اگر نیازی باشد که آنها قطع کنند مانعی وجود ندارد.

۸- صبر کنید جئزه دارید!

اینکه ممکن است مسلمان ساکن مدینه به تنگی رزق و بعضی مصیبتها و سختی ها آزمایش شود که در آن صورت شایسته است از صبر و استقامت و تحمل کار بگیرد و همواره خدا را شاکر باشد، در حدیثی که أبوهیرره رضی الله عنه روایت می کند رسول گرامی صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

(لا یصبر علی لأواء المدینه و شدتها أحد من أمتی إلا كنت له شفیعاً یوم القیامة أو شهیداً) «هیچ کسی از امت من نیست که بر سختی و مصیبت مدینه صبر کند مگر اینکه در روز قیامت شفیع او خواهم بود، یا بر او گواه خواهم بود».

صحیح مسلم.

همچنین در صحیح مسلم آمده است که ابو سعید مولای المهری در زمان حوادث حره خدمت ابوسعید خدری رضی الله عنه آمد و با ایشان در باره کثرت عیال و فرزندان و گرانی قیمت ها درد دل کرد، و نظر خواست که مدینه را

ترک کند و به جای دیگری برود زیرا نمی تواند بر سختی و دشواری مدینه صبر کند!

صحابی جلیل القدر ابو سعید خدری رضی الله عنه فرمود: «وَيَحْك!» من هرگز چنین مشوره ای به تو نمی دهم، من از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم شنیدم که می فرمودند:

(لا يصبر أحد علي لأوائها فيموت إلا كنت له شفيعا يوم القيامة اذا كان مسلما) «هیچ کسی نیست که بر سختی مدینه صبر کند و بمیرد مگر اینکه من در روز قیامت شفیع او خواهم بود، البته اگر مسلمان باشد».

صحیح مسلم.

۹- دشمن مدینه ذوب می شود!

اینکه از آزار و اذیت اهل مدینه بپرهیزد، آزار و اذیت هر مسلمانی در هر جا حرام است، اما در دیار مقدسی مثل مکه مکرمه و مدینه منوره گناهش سخت تر و بزرگتر است.

امام بخاری در صحیحش از سعد بن ابی وقاص رضی الله عنه روایت می کند که فرمود از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم شنیدم که می فرمود:

(لا یکید أهل المدينة أحد إلا انما عکما ینما عک الملح فی الماء)
«هیچ کسی نیست که علیه اهل مدینه سازش و توطئه کند مگر اینکه همانند ذوب شدن نمک در آب ذوب خواهد شد».

صحیح بخاری.

و امام مسلم در صحیحش از ابو هریره رضی الله عنه روایت می کند که فرمود رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

(من أراد أهل هذه البلدة بسوء (یعنی المدینه) أذابه الله کما ینذوب الملح فی الماء) «هر کس در باره اهل مدینه اراده بدی داشته باشد خداوند او را ذوب خواهد کرد همچنانکه نمک در آب ذوب می شود».

۱۰- مغرور نشوید!

اینکه ساکن مدینه منوره نباید مغرور شود و از روی غرور و تکبر بگوید من از ساکنین مدینه هستم لذا من از دیگران بهترم، چون سکونت در مدینه اگر با عمل صالح و استقامت بر طاعت خدا و رسول صلی الله علیه و آله و سلم و دوری از گناه و نافرمانی نباشد هیچ گونه نفعی نخواهد داشت بلکه بر عکس به ضرر او تمام خواهد شد، در موطأ امام مالک آمده است که سلمان فارسی رضی الله عنه فرمود:

(إن الأرض لا تقدس أحداً و إنما یقدس الإنسان عمله)
 «زمین هیچ کس را مقدس نمی کند آنچه که به انسان احترام و شخصیت و تقدس می بخشد عمل اوست».

گرچه در سندش انقطاع وجود دارد اما معنایش صحیح است، و این روایت عین مطابق واقعیت است زیرا خداوند

متعال میفرماید: «إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ» «گرامی ترین شما در نزد خداوند پرهیزگارترین شماست».

حجرات: ۱۳

این یک واقعیت روشن و غیر قابل انکار است که شهر مدینه در هر زمان محل زندگی طبقات مختلف مردم بوده است. همچنانکه مردم صالح و نیکوکار در این شهر مقدس زندگی میکرده، انسانهای شرور و بدکار نیز در اینجا می زیسته اند.

انسان های صالح و نیکو از اعمال نیک شان استفاده میکنند اما شهر مدینه با همه تقدسی که دارد به افراد شریر و بدکار تقدس نمی بخشد، و شخصیت پست آنها را عوض نمی کند.

مثل نسب که هیچ انسانی فقط بدلیل اینکه از فلان خاندان شریف و محترم است این شرافت و بزرگواری خاندان، بدون عمل صالح در نزد خداوند برایش نفعی نخواهد داشت، زیرا پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

(من بطأ به عمله لم يسرع به نسبه) «کسی که عملش او را عقب بیندازد نسبش نمی تواند او را جلو بیندازد». یا به او شخصیت ببخشد.

صحیح مسلم.

پس کسی که عملش او را از بهشت باز دارد نسبش او را به بهشت نخواهد رساند.

۱۱- در مدینه طالب علم باشید!

به عنوان آخرین نقطه در این رابطه عرض میکنم که هر مسلمان ساکن مدینه طیبه باید بداند که او در شهری زندگی میکند که روزی سر چشمه نور و علم و هدایت بوده است، علم نافی که انسان را با دین و قرآن و راههای رسیدن به خدا آشنا میکند از همینجا سر چشمه گرفته و به سراسر جهان رسیده است.

بنابر این هر مسلمان ساکن مدینه باید حرص و علاقه شدید داشته باشد که علم شرعی و دینی حاصل کند، علمی که در پرتو آن بتواند خدا را با بصیرت و دانش

و بینش بشناسد و بپرستد. به سوی رضایت و خوشنودی ذات متعالش حرکت کند و همچنین در پرتو نور این علم بتواند دیگران را نیز با بصیرت و دانش و بینش به سوی دین خدا و رضایت و خوشنودی او تعالی فرا خواند، بخصوص اگر این طلب و یادگیری در مسجد رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم باشد.

در حدیثی که ابو هریره رضی الله عنه روایت میکند می فرماید: از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم شنیدم که می فرمودند:

(من دخل مسجدا هذا يتعلم خيراً أو يعلمه كان كالمجاهد في سبيل الله و من دخله لغير ذلك كان كالناظر إلى ما ليس له) «هر کس در این مسجد ما داخل شود و خیری (علم شرعی) یاد بگیرد یا به دیگران یاد دهد مانند مجاهد فی سبیل الله است، و هر کس برای غیر این مقصد به

مسجد ما داخل شود مانند کسی است که به چیزی نگاه میکند که متعلق به او نیست»^۱.

آداب زیارت مدینه

همچنان که سکونت در مدینه آدابی دارد زیارت آن نیز آدابی دارد. هر زائر مدینه مکلف است بخش مهمی از آدابی که برای ساکنین مدینه عرض کردیم و جنبه عمومی دارد رعایت کند، علاوه بر آن آدابی دیگری نیز هست که با اختصار به عرض می‌رسانیم از جمله:

شایسته است مسلمان بداند که هر زائر مدینه که قصد آمدن به مدینه منوره را دارد مشخصاً نیت کند که برای دیدن و زیارت مسجد رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم

۱- مسند امام احمد و سنن ابن ماجه و غیره شاهدهی نیز در معجم طبرانی به روایت سهل بن سعد رضی الله عنه آمده است.

و به نیت عبادت و نماز خواندن در آن می رود زیرا پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

(لا تشد الرحال إلا إلى ثلاثة مساجد: المسجد الحرام، و مسجدی هذا، و المسجد الاقصی) «سفر به قصد عبادت جز به سه مسجد جایز نیست، مسجد الحرام و این مسجد من، و مسجد الاقصی».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

این حدیث دلالت میکند که سفر به قصد عبادت به هیچ جای دیگری جز این سه مسجد درست نیست چه مسجد باشد چه هر جای دیگری. شدالرحال یا سفر به قصد عبادت یعنی اینکه انسان از سفرش به آن مسجد فقط قصد تقرب و نزدیکی به خداوند را داشته باشد.

در سنن نسایی از ابو هریره رضی الله عنه روایت است که فرمود: با بصره ابن ابی بصره الغفاری رضی الله عنه ملاقات کردم پرسید از کجا آمدی؟ گفتم: از طور فرمود: اگر قبل از رفتنت ترا می دیدم نمی گذاشتم بروی، گفتم: چرا؟ فرمود: از رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم

شنیدم می فرمودند: اسباب سفر بسته نمی شود جز برای سه مسجد: مسجد الحرام، و این مسجد من، و مسجد بیت المقدس».

سنن نسایی.

این حدیثی که صحابی جلیل القدر بصره ابن ابی بصره غفاری رضی الله عنه از آن استدلال کرده که سفر عبادت جز سه مسجد مذکور به هیچ جای دیگری جایز نیست حدیث صحیحی است.

بنابر این مسلمانی که به مدینه منوره بیاید زیارت دو مسجد و سه قبرستان شرعا برایش جایز است. یکی مسجد رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم و دیگری مسجد قباء. در باره فضیلت نماز درین دو مسجد قبلا دلائلی به عرض رسانیدیم.

زیارت سه قبرستان در مدینه

سه قبرستانی که زیارت آنها شرعا جایز است:

یکی قبر خود رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم و دو صحابه بزرگوارشان ابوبکر صدیق و عمر فاروق رضی الله عنهما است.

دوم: قبرستان بقیع و سوم قبرستان شهدای احد.

زائر چگونه زیارت کند؟

هر گاه زائر برای زیارت قبر رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم و قبر دو صحابه عزیزشان رضی الله عنهما برود، باید از طرف جلو بیاید و رو بطرف قبر بایستد و طبق ضوابط شرعی زیارت کند، و از زیارت بدعی یعنی زیارتی که در آن بدعت و کارهای خلاف شریعت وجود داشته باشد پرهیزد.

زیارت رسول الله

صلی الله علیه و آله و سلم

زیارت شرعی این است که اولاً به رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم سلام کند و با کمال ادب و صدای آهسته برای آنحضرت دعا کند، مثلاً میگوید:

(السلام عليك يا رسول الله و رحمة الله و بركاته صلی الله وسلم و بارک عليك و جزاک الله أفضل ما جزى نبياً عن أمته).^۱

۱- یا با این الفاظ سلام کند: (السلام عليك يا نبي الله ، السلام عليك يا خيرة الله من خلقه، السلام عليك يا سيد المرسلين و إمام المتقين، أشهد أنك قد بلغت الرسالة و أدبت الأمانة و نصحت الأمة و جاهدت في الله حق جهاده).
بر گرفته از کتاب التحقيق والإيضاح. مترجم.

زیارت ابوبکر صدیق و عمر فاروق

رضی الله عنهما

آنگاه به حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه سلام می‌دهد و برایشان دعا میکند سپس به حضرت عمر فاروق رضی الله عنه سلام می‌دهد و برایشان دعا میکند.

شایسته است امت اسلامی بویژه زائران مدینه منوره بدانند که این دو شخصیت و دو خلیفه راشد از سوی خداوند متعال به انعامات و احسانات و افتخاراتی دست یافته اند که هیچ کس دیگری نظیر آنرا بدست نیاورده است.

افتخارات ابوبکر صدیق

رضی الله عنه

اولین و آخرین رفیق پیامبر: صلی الله علیه و آله و سلم.

شخصیت اول ابوبکر صدیق رضی الله عنه خلیفه راشد، مرد حکیم و صادق و مدیر و مدبر و شجاعی بود که وقتی خداوند متعال پیامبر عزیزش صلی الله علیه و آله و سلم را برای بیان حق و نشر هدایت مبعوث فرمود از میان

مردان، ایشان اولین شخصیتی بود که به رسول گرامی صلی الله علیه و آله و سلم ایمان آورد.

اولین فدایی اسلام:

سیزده سال کامل یعنی تمام مدتی که رسول بزرگوار صلی الله علیه و آله و سلم پس از بعثت در مکه سپری کردند ایشان با رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم همواره یکجا بود و در تحمل مشکلات و سختی ها و تقدیم هر گونه فداکاری جانی و مالی همچون یک فدایی جان نثار، در کنار آن رسول بشیر و نذیر صلی الله علیه و آله و سلم بود.

در رکاب پیامبر: صلی الله علیه و آله و سلم.

هنگامی که خداوند به پیامبرش صلی الله علیه و آله و سلم دستور یا اجازه هجرت صادر فرمود ایشان در مسیر هجرت به مدینه منوره تنها رفیق غار و همسفر راه ایشان بود.

ستایش قرآن از ابوبکر! رضی الله عنه.

خداوند عزوجل در این باره آیاتی در کلام الله
مجیدش نازل فرمود:

﴿إِلَّا تَصْرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ
كَفَرُوا ثَانِيَ اثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ
لَا تَحْزَنْ إِنَّا نَلْقَاهُ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ
وَأَيَّدَهُ بِجُنُودٍ لَمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا
السُّفْلَى وَكَلِمَةَ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾

«اگر پیغمبر را یاری نکنید خدا او را یاری کرد هنگامی
که کافران او را بیرون کردند در حالی که او دومین نفر
بود، هنگامی که آن دو در غار بودند، در این هنگام
پیغمبر خطاب به رفیقش گفت: غم مخور که خدا با
ماست خداوند آرامش خود را بهره‌ او ساخت و پیغمبر
را با سپاه‌یانی یاری داد که شما آنان را نمی دیدید و
سر انجام سخن کافران را مغلوب کرد و سخن الله

همیشه غالب بوده و خواهد بود و خدا با عزت و حکیم است».

توبه: ۴۰

حضرت صدیق ده سال دیگر با رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در مدینه همراه بود، تقریباً در تمام غزوات و جنگهای بزرگی که خود آن پیامبر مجاهد و دعوتگر صلی الله علیه و آله و سلم فرماندهی یا رهبری کردند ایشان شرکت داشت.

هنگامی که رسول معظم اسلام صلی الله علیه و آله و سلم وفات کردند، شورای مهاجرین و انصار خلافت اسلامی را به ایشان سپرد و ایشان به بهترین و کاملترین وجه ممکن نظام خلافت را اداره کرد.

وقتی که ایشان وفات کرد خداوند به عنوان یک مهر استثنایی بر لیست افتخارات صدیق افتخار دیگری به ایشان هدیه کرد و به پاس ایمان صادقانه و رفاقت مخلصانه و بی شائبه با رسول مکرم صلی الله علیه و آله و سلم خداوند توفیق داد که همانند زندگی دنیا، پس از مردن هم در کنار رفیق و محبوب همیشگی اش صلی الله علیه و آله و سلم دفن گردد، و

هر گاه به حکم و اراده خداوند، مردم از قبرها بر انگیخته شوند انشاء الله حضرت ابوبکر صدیق هم با رفیق دائم شان در بهشت خواهد بود، و این فضل و احسان خداوند است که به هر کس بخواهد می دهد و خداوند دارای فضل بزرگ است.^۱

۱- وفات ایشان بعد از غروب روز سه شنبه ۲۲ جمادی الآخر سال ۱۳ هـ ق (مصادف با ۲۲ اگست ۶۳۲ م) مانند رسول مکرم صلی الله علیه و آله و سلم در سن ۶۳ سالگی در مدینه منوره بود. این شیرمرد دلیر و حکیم، و مؤمن قاطع و غیور، با ایمانی راسخ و مدیریتی هوشمندانه، دو سال و سه ماه و دو روز در بحرانی ترین و آشفته ترین اوضاع سیاسی اسلام، کشتی امت اسلامی را به ساحل نجات هدایت کرد، در شرایطی که با وفات پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم دشمنان زخم خورده اسلام، نابود کردن این دین الهی را از هر زمان دیگری آسانتر می دیدند، اما خداوند نورش را کامل می کند اگر چه کافران و مجرمان ناپسند بیندارند. لذا این ضرب المثل معروف است: ردة لا أبابکر لها.

سعدیا! مرد نکونام نمیرد هرگز ❀ مرده آنست که نامش به نکویی نبرند.

افتخارات عمر فاروق

رضی الله عنه

عمر فاروق رضی الله عنه چهلمین شخص و قویترین و مؤثرترین شخصیتی بود که به اسلام مشرف گردید، قبل از اینکه به اسلام مشرف شود علیه مسلمانان خیلی سخت بود. اما وقتی خداوند او را به اسلام هدایت نمود تمام قوت و شدت خود را علیه کافران بکار برد.

مسلمان شدن ایشان عزت و افتخار بزرگی برای اسلام و مسلمانان بود، چنانکه عبدالله بن مسعود رضی الله عنه می فرماید: (ما زلنا أعزة منذ أسلم عمر) «از روزی که عمر مسلمان شد ما مسلمانان همواره عزیز و سر بلند بسر می بردیم».

صحیح بخاری.

در صحبت پیامبر: صلی الله علیه و آله و سلم.

عمر فاروق رضی الله عنه تا زمانیکه رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در مکه مکرمه بودند، در کنار ایشان با کمال ایمان و اخلاص و صداقت و شجاعت جان نثاری

نمود، وقتی که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم به مدینه هجرت کردند، با ایشان هجرت کرد، و در تمام غزوات با رسول گرامی صلی الله علیه و آله و سلم شرکت نمود.

هنگامی که ابوبکر صدیق رضی الله عنه به خلافت انتخاب شدند حضرت عمر فاروق به عنوان معاون و مشاور ارشد ایشان ایفای وظیفه نمود، پس از حضرت صدیق ایشان توسط شورای مهاجرین و انصار به خلافت انتخاب شد و بیش از ده سال در این سمت باقی ماند.

عادل ترین کشور گشای تاریخ!!

در این مدت کشورها فتح نمود و دائره فتوحات اسلامی را گسترش داد، دو امپراطوری بزرگ فارس و روم که دو دشمن آشکار اسلام بودند در زمان ایشان با شکست مواجه شدند، و خزانه ها و سرمایه های قیصر و کسری چنانکه پیامبر صادق و مصدوق صلی الله علیه و آله و سلم

پیش بینی کرده بودند، توسط عمر فاروق در راه خدا خرج شد.

شهادت در محراب حرم:

جالب است که این پیش بینی رسول معظم صلی الله علیه و آله و سلم را خداوند در لیست افتخارات عمر فاروق رضی الله عنه قرار داد، هنگامی که به شهادت رسید^۱

۱- شهادت این ابرمرد بی نظیر تاریخ بشریت به دست یک غلام خائن مجوسی به نام ابولؤلؤ هنگام نماز صبح در محراب مسجد پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم صورت گرفت! ایشان در تاریخ ۲۷ ذوالحجه مجروح و پنج روز بعد، یعنی یکشنبه یکم محرم سال ۲۳هـ ق در سن ۶۳ سالگی به آرزوی دیرینه شان یعنی شهادت در مدینه طیبه نائل آمدند. حضرت عمر فاروق رضی الله عنه در تمام مدت ده سال و شش ماه و چند روزی که خلافت نمود چنان افتخار آفرید که حتی دشمنان اسلام بناچار به شهامت و مدیریت و کفایت و عدالت و پارسایی و تقوا و بزرگواری ایشان اعتراف دارند. حکیم ابوالقاسم فردوسی چه خوش سروده است:

عمر کرد اسلام را آشکار بیاراست گیتی چو باغ بهار.

خداوند خواست مهر افتخار دیگری نیز بر کار نامه امتیازات ایشان بزند تا بدینوسیله به امت تفهیم کند که پاداش خدمت و فداکاری در راه دین و دفاع مستمر از اسلام و پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم می تواند همسایگی آن رسول بزرگوار صلی الله علیه و آله و سلم در دنیا و آخرت باشد.

لذا به ایشان نیز پس از وفات عزت و کرامت و افتخار فوق العاده ای نصیب فرمود و در کنار رسول محبوبش صلی الله علیه و آله و سلم جایش داد، و در روز محشر که انسانها از قبرهایشان بر خیزند حضرت فاروق رضی الله عنه نیز با پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم و دوست و یار همیشگی شان انشاء الله وارد بهشت خواهد شد، این فضل رحمت و احسان خداوند است که به هر کس بخواهد می دهد و خداوند دارای فضل بزرگ است.

کاش می شناختند!

آیا شخصهای بی نظیری مثل این مردان بزرگ و استثنایی تاریخ ابوبکر صدیق و عمر فاروق رضی الله عنهما با این همه فضائل و منزلت و افتخارات بزرگ و به یاد ماندنی شایسته آنند که بعضی کینه جویان در باره آنان کینه به دل بگیرند یا بعضی لعنت فروشان و نفرین پسندان آنان را لعنت و نفرین کنند، خدایا! از گمراهی و رسوایی به تو پناه می جوئیم.

﴿رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَاتِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ﴾ «پروردگارا! ما را و برادران ما را که در ایمان آوردن بر ما پیشی گرفته اند بیامرزد. و کینه ای نسبت به مؤمنان در دلهایمان جای مده، پروردگارا! تو دارای رأفت و رحمت فراونی هستی.»^۱

«رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ» «پروردگارا! دل‌های ما را منحرف مگردان بعد از آنکه ما را هدایت نموده ای، و از جانب خود بما رحمتی عطا کن بیگمان بخشایشگر فقط تویی.»^۱

حکم دشنام صحابه

رضی الله عنهم

علامه ابن کثیر رحمه الله علیه در تفسیر آیه کریمه:

«إِنْ تَجْتَنِبُوا كِبَائِرَ مَا تُثَمِّونَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلِكُمْ مَدْخَلَ كَرِيمٍ»^۲

۱- آل عمران: ۸

۲- «اگر از گناهان کبیره بپرهیزید که از آن نهی شده اید، گناهان صغیره شما را از شما میزداییم و شما را به جایگاه بزرگوارانه ای وارد می گردانیم.»

می نویسد از ابن ابی حاتم و ایشان با سند خودش از ابن مقسّم روایت می کند که فرمود:

در نزد علماء این قاعده مسلم است که:

(شتم ابي بكر و عمر رضی الله عنهما من الكبائر) «دشنام دادن ابوبکر و عمر رضی الله عنهما جزو گناهان کبیره است».

سپس ابن کثیر رحمة الله عليه می فرماید: می گوئیم:

(و قد ذهب طائفة من العلماء إلى تكفير من سب الصحابة)

«گروهی از علماء عقیده دارند که هر کس صحابه را دشنام دهد کافر می شود».

این روایت از ابن مالک ابن انس رحمة الله عليه نیز نقل شده است.

محمد بن سیرین می فرماید:

(ما أظن أحدا يبغض أبابكر و عمر و هو يحب رسول الله صلي الله عليه و آله و سلم) «گمان نمیکنم که کسی واقعا رسول الله صلی الله عليه و آله و سلم را دوست بدارد ولی با

ابو بکر و عمر رضی الله عنهما بغض و کینه داشته باشد».

سنن ترمذی

پایان سخنان ابن کثیر رحمه الله عليه.

زیارت بدعت

چند امر را در بر می گیرد.

مشکل گشا فقط الله!

اول: اینکه از کارهای نادرست در هنگام زیارت این است که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم را به کمک بخواند و از ایشان طلب کمک و مدد و یاری کند، مثلاً از ایشان بخواهد که نیازهای او را بر آورده کند یا مشکلاتش را بر طرف نماید یا دیگر چیزهایی را که جز خدا از کس دیگری نباید خواست، زیرا دعا عبادت است و عبادت جز برای خداوند انجام نمی گیرد، رسول گرامی صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

(الدعاء هو العبادة) «دعا خودش عبادت است»^۱.

و عبادت حق خداست، و ذره ای از حق خدا را به غیر خدا دادن جائز نیست، شرک همین است که آنچه متعلق به خداست غیر خدا را در آن شریک کنند.

پس این فقط ذات بی نیاز خداوند است که از او امید باید داشت و او را در سختیها و مشکلات فرا خواند، غیر از ذات متعال و بی نیاز خداوند از هیچکس دیگری نباید کمک خواست.

برای رسول گرامی صلی الله علیه و آله و سلم باید دعا نمود، همچنین برای کسانی که به تعبیر قرآن کریم مرده اند باید برایشان دعا کرد نه اینکه به جای خداوند بی نیاز آنها را در دعا فرا خواند.

۱- این حدیث صحیحی است که ابو داود و ترمذی آنرا روایت کرده اند و ترمذی می فرماید: حدیث حسن صحیح.

زندگی برزخ

البته این موضوع برای همگان روشن است که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در قبرشان زنده هستند به این زندگی در اصطلاح شرعی زندگی برزخی گفته می شود، که از زندگی شهداء کاملتر است، ولی کیفیت و چگونگی این زندگی را جز خداوند متعال کسی نمی داند، طبعا این زندگی با زندگی قبل از مردن و زندگی پس از بر انگیخته شدن کاملا متفاوت است.

زندگی رسول گرامی صلی الله علیه و آله و سلم و همچنین زندگی شهداء نوعی احسان و اکرام از طرف خداوند به آنان و فقط برای لذت بردن از نعمت های خداوند متعال در این مرحله یعنی در عالم برزخ است.

بنابر این به هیچ عنوان فرا خواندن و کمک خواستن از رسول مکرم صلی الله علیه و آله و سلم جایز نیست زیرا چنانکه توضیح دادیم این عبادت است و عبادت جز برای خدا برای هیچ مخلوق دیگری جایز نیست.

فروتنی مخصوص الله!

دوم: از کارهای نادرست دیگر در هنگام زیارت این است که در اثنای سلام دادن دستانش را ببندد مثل کسی که نماز می خواند، این کار درست نیست. زیرا این حالت و کیفیت نوع خضوع و عاجزی و فروتنی است که فقط در نماز برای ذات متعال پروردگار جایز است، هنگامی که مسلمان در نمازش با معبود و پروردگارش به راز و نیاز می ایستد.

لذا صحابه بزرگوار حضرت رسول - صلی الله علیه و آله و سلم - رضی الله عنهم اجمعین در زندگی ایشان وقتی خدمت آنحضرت می رسیدند و سلام میکردند هیچگاه دستانشان را به سینه نمی بستند، اگر چنین کاری درست می بود و اجر و ثوابی می داشت حتما صحابه رضی الله عنهم این کار را می کردند.

دست کشیدن به در دیوار!

سوم: از کارهای نادرست دیگر در هنگام زیارت این است که به دیوارها و نرده های کنار قبر رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم دست بکشد یا هر جا از مسجد یا هر چیزی دیگری، که این کار نا درست است.

چون در سنت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم چنین عملی نیامده، و از سلف صالح و بزرگان و گذشتگان نیکوکار امت چنین کاری ثابت نشده است، بلکه این کار متأسفانه میتواند کم کم وسیله ای برای کشیدن مردم به شرک قرار گیرد.

وجوب محبت رسول الله

صلی الله علیه و آله و سلم

ممکن کسی بگوید من این کار را فقط بخاطر محبت با رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم انجام می دهم، در این شکی نیست که محبت آن رسول محبوب و بزرگووار صلی الله علیه و آله و سلم واجب است، و محبت رسول

مکرم اسلام در قلب هر مسلمانی باید از محبت پدر و مادر و فرزندان و همهٔ انسانها بیشتر باشد، چنانکه رسول محبوب صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند:

(لایؤمن أحدکم حتی اکون أحب إلیه من والده و ولده والناس أجمعین) «هیچ یک از شما نمی تواند مسلمان کامل باشد تا زمانیکه من در نزد او از پدرش و از فرزندش و از همه مردم محبوبتر نباشم»

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

بلکه واجب است که محبت آن رسول بزرگوار صلی الله علیه و آله و سلم از محبت شخص خودش نیز در قلبش بیشتر باشد، چنانکه توضیح این مطلب در حدیث عمر فاروق رضی الله عنه در صحیح بخاری آمده است.

چرا رسول الله را دوست داریم؟

صلی الله علیه و آله و سلم

اینکه چرا محبت آن رسول معظم صلی الله علیه و آله و سلم واجب است و اینکه چرا باید از محبت پدر و مادر و فرزند و حتی محبت خودش بیشتر باشد علتش این است:

نعمتی که خداوند بوسیله ایشان بر امت اسلامی ارزانی داشته یعنی نعمت اسلام و نعمت هدایت بر صراط مستقیم و نعمت خروج از تاریکی و گمراهی به نور هدایت، بزرگترین و ارزشمندترین نعمت هاست، که هیچ نعمتی نمی تواند با آن رقابت کند.

نشانهٔ محبت با رسول الله چیست؟

صلی الله علیه وآله و سلم

اما علامت و نشانهٔ این محبت هرگز دست کشیدن و بوسیدن در و دیوار نیست بلکه علامت آن اتباع و پیروی از رسول الله صلی الله علیه وآله و سلم و عمل به سنت های نورانی ایشان است.

زیرا دین اسلام بر دو اصل مهم استوار است:

اول اینکه جز خداوند کسی پرستیده نشود.

دوم اینکه پرستش خداوند جز با روش رسول الله

صلی الله علیه و آله و سلم انجام نگیرد.

و این عین مقتضای کلمهٔ شهادت است:

مقتضای «لا إله إلا الله» این است که پرستش مخصوص ذات یگانه الله است.

و مقتضای «محمد رسول الله» این است که پرستش خداوند جز با روش آن پیامبر الگو صلی الله علیه و آله و سلم انجام نگیرد.

در قرآن کریم آیه ای است که بعضی علماء آنرا آیه امتحان می نامند:

﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ «بگو

اگر خدا را دوست می دارید از من پیروی کنید تا خدا شما را دوست بدارد و گناهانتان را ببخشد، و خداوند آمرزنده مهربان است».

آل عمران: ۳۱

توضیح علماء

در باره این آیه کریمه

حسن بصری رحمة الله عليه و بعضی علمای دیگر می فرمایند: «بعضی ها مدعی بودند که خداوند را دوست دارند، لذا خداوند آنانرا با این آیه کریمه امتحان نمود». تا اینکه راستگو و دروغگو آشکار شود، زیرا کسی که ادعای محبت خدا را دارد باید گواه و شاهد بیاورد و شاهد فقط اتباع و پیروی از «پیامبر الگو» صلی الله علیه و آله و سلم است.

علامه ابن کثیر رحمة الله عليه در تفسیر این آیه کریمه می فرماید:

«این آیه کریمه بر هر کسی که ادعای محبت خدا را دارد و در حقیقت از روش پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم پیروی نمی کند برهان و حجت است، زیرا تا زمانیکه او عملا از شریعت محمد صلی الله علیه و آله و سلم پیروی نکرده و در هر گفتار و کردارش آن

رسول گرامی صلی الله علیه و آله و سلم را الگو قرار ندهد دروغگو است، چنانکه در حدیث صحیح آمده است که پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

(من عمل عملا لیس علیه امرنا فهو رد) «هر کس عملی انجام دهد که موافق شریعت ما نباشد او مردود است». لذا خداوند متعال میفرماید: (إِنَّ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ)

یعنی بیشتر از آنچه که شما از محبت خود با خداوند انتظار داشتید نصیبتان می شود و آن این است که خداوند شما را دوست میدارد که طبعاً این نعمت از اولی بزرگتر است، چنانکه یکی از حکماء می فرماید: «افتخار در این نیست که شما کسی را دوست داشته باشید کمال افتخار در این است که دیگران شما را دوست داشته باشند».

آنگاه سخن حسن بصری و دیگر علمای سلف را در ادامه ذکر میکند.

پایان سخنان علامه ابن کثیر رحمه الله علیه.

الگو کیست؟

امام نووی در کتاب ارزشمندش مجموع شرح مهذب در باره دست کشیدن و بوسیدن دیوار قبر پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید:

«به عملکرد بسیاری از عوام نباید توجه کرد زیرا اقتداء و پیروی - بعد از قرآن کریم - به احادیث «صحیح» و اقوال علماء باید نمود و به بدعتها و جهالت های عوام نباید اعتناء کرد:

پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند:
(من أحدث فی أمرنا هذا ما لیس منه فهو رد) «هر کس در دین ما چیزی ایجاد کند که در آن نیست آن عمل ایجاد شده مردود است».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

و در روایت دیگری آمده است که فرمودند:

(من عمل عملاً لیس علیه امرنا فهو رد) «هر کس عملی انجام دهد که در دین ما نیست آن عملش مردود است».

صحیح مسلم.

و از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند:

(لا تتخذوا قبری عیدا و صلوا علی فان صلاتکم تبلیغنی حیث کنتم) «قبر مرا جای جشن و شادی قرار ندهید و بر من درود بفرستید که درود شما هر جایی باشید به من می رسد».

سنن ابو داود با سنن صحیح.

فضیل ابن عیاض رحمة الله علیه می فرماید:

«همیشه از راههای هدایت پیروی کن و قلت پیروانش تو را مأیوس نکند و از راههای ضلالت و گمراهی پرهیز و فریب کثرت پیروانش را مخور که عنقریب هلاک خواهند شد».

هر کس گمان می کند که دست کشیدن به قبر برکت بیشتری دارد از غفلت و جهالتش است برکت در اتباع و پیروی از شریعت و موافقت با آن است چگونه در مخالفت حق به دنبال ثواب و فضیلت هستند؟!»
پایان سخنان امام نووی رحمه الله علیه.

طواف مخصوص کعبه!

چهارم: از کارهای نادرست دیگر در هنگام زیارت این است که زائر نعوذ بالله به دور قبر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم طواف کند طبعاً این کار حرام است زیرا خداوند متعال جز کعبه مشرفه اجازه طواف به هیچ جای دیگری نفرموده است، اجازه و دستور طواف فقط به خانه کعبه است:

﴿وَلَيَطُوفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ﴾ حج: ۲۹

(و باید به خانه قدیم طواف کنند).

پس جز کعبه شریفه به هیچ جای دیگری طواف جایز نیست لذا مثلاً میتوان گفت: در سراسر جهان چقدر نماز گذاران است! چقدر روزه دار است! چقدر ذکر کننده است!

اما نمی توان گفت: در سراسر جهان چقدر طواف کننده است!!

زیرا طواف از خصوصیات بیت عتیق یا کعبه شریفه است، شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله علیه می فرماید:

«مسلمانان اتفاق نظر دارند که جز خانه کعبه به هیچ جای دیگری طواف جایز نیست بنابر این طواف بر سنگ یا صخره ای که در مسجد بیت المقدس است، و بر حجره پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و بر قبه ای که بر کوه عرفات است، نه اینها و نه هیچ جای دیگر، طواف جایز نیست».

با رسول خدا مؤدب باشیم!

صلی الله علیه و آله و سلم

پنجم: از کارهای نادرست دیگر در هنگام زیارت این است که زائر صدایش را در نزد قبر رسول مکرم صلی الله علیه و آله و سلم بلند کند، چنین کاری جایز نیست زیرا

هنگامی که پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم هنوز در میان مؤمنان بودند خداوند متعال به آنان ادب آموخت:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَىٰ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ﴾

حجرات: ۳ و ۲.

«ای مؤمنان! صدای خود را از صدای پیغمبر بلند تر مکنید، و همچنانکه به یکدیگر سخن میگوئید، با او به آواز بلند سخن مگوئید، تا نادانسته اعمالتان بی اجر و ضایع نشود. آنان که صدای خود را نزد پیغمبر خدا پائین نموده و آهسته بر می آورند، کسانی اند که خداوند دل‌هایشان را برای پرهیزگاری پاکیزه و ناب داشته است. ایشان آمرزش و پاداشی بزرگ دارند.»

و رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم همچنانکه احترامشان در زندگی واجب بود بعد از وفاتشان نیز واجب است.

ادب سلام دادن به رسول الله

صلی الله علیه و آله و سلم

ششم: اینکه از جای دور چه داخل مسجد و چه از خارج مسجد کسی روی به قبر حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم بایستد و به ایشان سلام دهد، استادمان شیخ عبدالعزیز رحمه الله علیه در کتاب مناسکش می فرماید: «چنین کاری به جسارت و بی ادبی نزدیکتر است تا دوستی و محبت».

مسئله دیگری که باید توضیح داد این است: بعضی کسانی که ضمن سفر حج و عمره به مدینه طیبه می آیند خانواده هایشان سفارش میکنند که سلام آنان را به پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم برسانند، از آنجاییکه چنین کاری در سنت ثابت نشده بهتر است این زائران به

خانواده یا دوستان و آشنایانی که چنین سفارشی میکنند بگویند که شخصا به پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم درود و سلام بفرستند^۱ زیرا که فرشتگان این درود و سلام آنان را به حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم خواهند رساند، پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند:

(إن لله ملائكة سياحين يبلغوني عن أمتي السلام) «خداوند فرشتگان سیاری دارد که سلام امت مرا به من می رسانند»^۲.

^۱ - مشهورترین و بهترین کلمات درود بر پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم درود ابراهیمی است که بعد از هر التحیات در نماز می خوانیم: «اللهم صل علی محمد و علی آل محمد کما صلیت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم إنک حمید مجید اللهم بارک علی محمد و علی آل محمد کما بارکت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم إنک حمید مجید».

مترجم.

^۲ - این حدیث صحیحی است که امام نسایی و دیگران آنرا روایت کرده اند.

همچنین رسول گرامی صلی الله علیه و آله وسلم می
فرمایند:

(لا تجعلوا بیوتکو قبورا، و لا تتخذوا قبوري عیدا، و صلّوا
علیّ فإنّ صلاتکم تبلغنی حیث کنتم) «خانه خود را
قبرستان،^۱ و قبر مرا جای جشن و شادی قرار ندهید، و
بر من درود بفرستید، که درود شما هر جایی باشید به
من می رسد».^۲

۱- یعنی همچنانکه در قبرستان نماز درست نیست و محیط قبر و قبرستان همیشه خالی از نماز و عبادت است خانه های خود را چنین نکنید بلکه بعضی نمازهای نقلی را در خانه بخوانید و خود پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم چنین می کردند، علاوه از روایات صریح از مفهوم مخالف این حدیث نیز دانسته میشود که در قبرستان به هیچ عنوان نماز خواندن درست نیست.
مترجم.

۲- حدیث صحیح است، ابوداود و غیره آنرا نقل کرده اند.

رابطه حج با سفر مدینه

موضوع دیگری که لازم به توضیح است اینکه:

حج و عمره و زیارت مدینه منوره را در یک سفر انجام دادن لازمی نیست این موضوع اختیاری است و به خود شخص بر میگردد، حاجی میتواند پس از ادای مناسک حج یا عمره بدون اینکه به مدینه منوره بیاید به منطقه اش بر گردد، و از لحاظ شرعی هیچ اشکالی ندارد.

کما اینکه بر عکس شخصی می تواند از کشور یا منطقه اش مخصوصا برای زیارت به مدینه منوره بیاید و در مسجد شریف نبوی نماز بخواند و بدون اینکه به مکه مکرمه مشرف شود به خانه اش بر گردد یعنی از لحاظ شرعی اجباری نیست که سفر مکه و مدینه با هم انجام گیرد و اگر کسی هر دو سفر مکه مکرمه و مدینه منوره را

با هم انجام دهد باز هم اشکالی ندارد و از لحاظ شرعی بلا مانع است.^۱

در باره زیارت قبر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم احادیثی نقل شده که گویا ایشان چنین فرموده اند:
اول: (من حج ولم یزرنی فقد جفانی)^۲

دوم: (من زارنی بعد مماتی فکأنما زارنی فی حیاتی)^۳

سوم: (من زارنی و زار ابي إبراهيم في عام واحد ضمنت له علی الله الجنة)^۱.

۱- البته در این عصر ما به دلیل مشکلات فراوان سفر بخصوص برای کسانی که از کشورهای دوردست توفیق شرفیابی حاصل میکنند زیارت هر دو شهر مقدس را در یک سفر انجام دادن آسانتر است و تقریباً همه مردم چنین می کنند. مترجم.

۲- «کسی که حج کند و مرا زیارت نکند با من جفا کرده است».

۳- «کسی که پس از وفاتم مرا زیارت کند گویا در حیاتم مرا زیارت کرده است»

چهارم: (من زار قبری وجبت له شفاعتی)^۲.

چنانکه علمای علم حدیث مانند دارقطنی و عُقیلی و بیهقی و شیخ الإسلام و ابن حجر رحمۃ الله علیهم توضیح داده اند این روایات و امثال اینها نمی تواند دلیل باشد زیرا یا جعلی و یا خیلی ضعیف است.

اینکه خداوند متعال میفرماید: **«وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا»** «و اگر آنان به آن هنگام که به خود ستم میکردند، به نزد تو می آمدند و از خدا طلب آمرزش مینمودند و پیغمبر هم برای آنان درخواست بخشش میکرد، بیگمان خدا را بس توبه پذیر و مهربان می یافتند».

۱- «کسی که مرا و پدرم ابراهیم را در یک سال زیارت کند نزد خدا برای او ضمانت بهشت می کنم»

۲- «کسی که قبر مرا زیارت کند شفاعت من بر او واجب می گردد»

نساء: ۶۴

در آیه کریمه هیچگونه دلیلی وجود ندارد که هر کس به نفس خودش ظلم کرده نزد قبر بیاید، تا پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم برایش طلب آمرزش و استغفار کنند، سیاق این آیات در باره منافقین است و آمدن خدمت رسول گرامی صلی الله علیه و آله و سلم در زندگی ایشان بود.

فهم صحابه از آیه کریمه

رضی الله عنهم

از هیچکدام از صحابه رضی الله عنهم ثابت نشده که نزد قبر ایشان آمده و از ایشان طلب آمرزش و استغفار کرده باشد، لذا حضرت عمر فاروق رضی الله عنه هنگامی که خشک سالی آمد برای استسقاء یا طلب باران به توسل به دعای حضرت عباس رضی الله عنه روی آورد و فرمود:

(اللهم انا كنا اذا أجدبنا توسلنا اليك بنبينا فتسقينا، و إنا

نتوسل اليك بعم نبينا فاسقنا فيسقون) «پروردگارا! هرگاه

خشک سالی می آمد پیامبران را نزد تو وسیله می

آوردیم و تو به ما باران می دادی، و الآن عموی

پیامبرمان صلی الله علیه و آله و سلم را نزد تو وسیله می آوریم پس به ما باران بده، خداوند به آنها باران میداد».

صحیح بخاری.

اگر بعد از وفات رسول گرامی صلی الله علیه و آله و سلم توسل به ایشان جایز می بود حضرت عمر فاروق رضی الله عنه به حضرت عباس روی نمی آورد.

همچنین در تأیید این مطلب حدیث دیگری امام بخاری در صحیحش در کتاب المرضی از حضرت عایشه رضی الله عنها نقل میکند که فرمود: «وارأساه!» آخ سرم! رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: تا وقتی که من زنده هستم هرگاه این سر درد ترا اذیت کند من برایت طلب آمرزش میکنم و برایت دعا میکنم» (ذاك لو كانت و أنا حیّ فاستغفرک و أدعولک) اگر رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم پس از مردن هم می توانستند دعا و استغفار کنند دیگر فرقی نداشت که کدام یک از آنان جلوتر

وفات کند، اینکه فرمودند تا وقتی که من زنده هستم یعنی بعد از مردنم دیگر نمی توانم دعا کنم یا استغفار بطلبم.

زیارت رسول محبوب

صلی الله علیه و آله و سلم

احادیثی که عموماً بر زیارت قبر دلالت دارد، بر زیارت قبر رسول مکرم صلی الله علیه و آله و سلم نیز دلالت دارد، از جمله ارشاد رسول گرامی صلی الله علیه و آله و سلم است که فرمودند: (زوروا القبور، فإنها تذكركم الآخرة) «قبرها را زیارت کنید که شما را به یاد آخرت می اندازد».

صحیح مسلم.

اما در کنار قبر رسول محبوب صلی الله علیه و آله و سلم زیاد ایستادن، و کثرت تردد و رفت و آمد شایسته نیست، مبدا انسان دچار غلو افراط گردد، از خصوصیات پیامبر بزرگوارمان صلی الله علیه و آله و سلم این است که خداوند فرشتگانی را مکلف کرده که سلام امت را هر جای که باشند به ایشان می رسانند، چنانکه رسول معظم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند:

«إن لله ملائكة سياحين يبلغوني عن أمتي السلام» «خداوند فرشتگان سیاری دارد که سلام امت مرا به من می رسانند».

در حدیث دیگری می فرمایند:

(لا تجعلوا بيوتكم قبورا، و لا تتخذوا قبري عيداً، و صلوا عليّ فإن صلاحكم تبلغني حيث كنتم)^۱
 «خانه خود را قبرستان، و قبر مرا جای جشن و شادی قرار ندهید، و بر من درود بفرستید، که درود شما هر جایی که باشید به من می رسد».^۲

۱- حدیث صحیح است. ابوداود و غیره آنرا نقل کرده اند.

۲- **روایتی امام زین العابدین** رحمه الله علیه: باری علی ابن حسین امام زین العابدین که از دانشمندترین علمای اهل بیت بودند. شخصی را دیدند که کنار قبر پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم دعا می کند او را از این کار منع کرده و فرمودند: آیا حدیثی برایت بیان نکنم که از پدرم و پدرم از جدم و جدم از رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم شنیده است که فرمودند: (لا تتخذوا قبری =

رسول مکرم صلی الله علیه و آله وسلم وقتی از این چیز نهی فرمودند تا مبدا قبرشان محل جشن و شادی قرار گیرد به عملی راهنمایی فرمودند که جایگزین شادی و سرور قرار گیرد، لذا فرمودند:

(و صَلُّوا عَلَيَّ فَإِن صَلَاتِكُمْ تَبْلَغُنِي حَيْثُ كُنْتُمْ) «و بر من درود بفرستید که درود شما هر جایی باشید به من می رسد». یعنی به وسیله فرشتگان.

زیارت قبرستان بقیع و زیارت قبور شهدای احد اگر طبق سنت انجام گیرد مستحب، و اگر به صورت بدعت انجام گیرد حرام و ناجایز است.

= عیداً و لابیوتکم قبورا و صلوا علی فإن تسلیمکم یبلغنی اینما کنتم (روایت از حافظ محمد بن عبدالواحد مقدسی است که در کتابش "المختارة" آورده است. «قبر مرا جای جشن و سرود و خانه هایتان را قبرستان قرار ندهید و بر من درود و سلام بفرستید که سلام شما هر جایی باشید به من می رسد».

بر گرفته از کتاب «آداب زیارت مسجد نبوی» ترجمه اویس مسلم نژاد.
مترجم.

پس زیارت شرعی زیارتی است که مطابق با سنت رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم انجام گیرد که در این صورت هم زنده ای که زیارت میکند از زیارتش استفاده میکند و هم مرده ای که زیارت می شود.

فوائد زیارت قبر

پس بندهٔ مسلمانی که به زیارت قبری می رود از آن سه استفاده می برد:

اول: به یاد آوردن مرگ که حکمت اصلی زیارت قبر است، چون وقتی قبر را ببیند حتماً به یاد آخرت می افتد و با انجام اعمال صالح برای آن آمادگی میگیرد، لذا رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

(زورا القبور، فإنها تذكركم الآخرة) «قبرها را زیارت کنید که شما را به یاد آخرت می اندازد».

صحیح مسلم.

دوم: عمل زیارت، که یک سنت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم است و با انجام آن به زائر اجر و پاداش داده می شود.

سوم: احسان به مسلمانانی که مرده اند، زیرا که با دعای خیر برای آنان، در برابر این احسان و عمل نیکش اجر و پاداش میگیرد.

استفاده مرده ای که زیارت می شود از زیارت شرعی این است که برایش دعا می شود و به او احسان و نیکی می شود، زیرا مردگان از دعای زندگان بهره می گیرند.

آموزش زیارت قبور

هر کس به زیارت قبر برود سنت است مطابق دعاهایی که از رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم ثابت شده برایشان دعا کند از جمله حدیث بریده بن الحصیب رضی الله عنه که فرمود:

«رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم وقتی به قبرستان می رفتند به آنها می آموخت، لذا هر کس به زیارت قبر می رفت چنین می گفت:

السلام علیکم أهل الدیار من المؤمنین والمسلمین و انا انشاء الله بکم لاحقون، أسأل الله لنا و لکم العافیة) ای مؤمنان و مسلمانانی که در این دیار خفته اید سلام بر شما باد، و ما هم به شما خواهیم پیوست، برای خود و برای شما از خداوند عافیت و سلامتی می طلبیم».

صحیح مسلم.

حکم زیارت قبور برای زن؟

زیارت قبور فقط برای مردان مستحب است، و در باره زیارت قبور برای زنان بین علماء اختلاف است بعضی اجازه داده و بعضی ها منع کرده اند، قول قوی تر این است که زیارت قبور برای زنان درست نیست، زیرا پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند:

(لعن الله زوارات القبور) «خداوند لعنت کند زنانی که

قبرها را زیارت می کنند»^۱.

غالباً لفظ زوارات در حدیث برای نسبت است و نه
مبالغه، یعنی نسبت زیارت به زنان، یا اینکه صاحبان زیارت
مثل اینکه خداوند می فرماید:

﴿وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيدِ﴾ «یعنی خداوند صاحب ظلم

نیست». یا اینکه «ظلم به خداوند نسبت داده نمی
شود».

فصلت: ۴۶

بنابر این آنگونه که بعضی کسانی که زیارت قبور برای
زنان را جایز دانسته استدلال کرده اند، زوارات برای مبالغه
نیست که زیارت زیاد ممنوع باشد و کم جایز!

۱- این حدیث را ترمذی و دیگران نقل کرده اند، ترمذی می فرماید: حدیث
حسن صحیح.

یکی دیگر از علت های منع زیارت قبور برای زنان این است که معمولا زنان ضعیف و کم صبر هستند و جلو گریه و نوحه شان را نمی توانند بگیرند، دیگر اینکه در قول بر منع احتیاط بیشتر است، چون زن اگر زیارت قبور را ترک کند حد اکثر یک مستحبی را ترک کرده است اما در صورت رفتن به زیارت ممکن است طبق حدیث نبوی مستحق لعنت و نفرین قرار گیرد.

زیارت بدعت یا، نادرست

و اما زیارت بدعت به زیارتی گفته می شود که مطابق شریعت انجام نگیرد یا اینکه خلاف دستور شرع انجام گیرد، مثل اینکه مثلا کسی به این نیت به زیارت قبر برود که مردگان را به فریاد رسی بخواند، و از آنان کمک بخواهد، و رفع مشکلات و برآوردن حاجتها و نیازهایش را از آنان خواستار شود، و کارهای نادرست دیگر.

اینگونه زیارت نه تنها نفعی ندارد، که ضرر هم دارد، یعنی مرده یا صاحب قبر از این زیارت بهره ای نمی برد، و

زیارت کننده ضرر میکند، ضرر زائر یا شخص زیارت کننده به این دلیل است، که عملش از دیدگاه شریعت جایز نیست.

زیرا اعمالی در زیارت قبر (که خود منتهی است) از او صادر شده مانند فریاد و حاجت خواستن از مخلوق که در حقیقت اعمال مشرکانه و احیانا نعوذ بالله شرک صریح به خداوند متعال است.

پس طبیعی است که مرده از چنین زیارتی هیچگونه بهره ای نبرد، چون نه تنها برای او دعا نشده که بر عکس از او به جای خداوند حاجت و نیاز خواسته شده که چنین عملی قطعا حرام و نادرست است.

امام عبدالعزیز رحمه الله علیه در کتاب حجش می فرماید:

«زیارت اهل قبور به خاطر دعا کردن و اعتکاف در کنار قبر، یا حاجت خواستن از آنها، یا طلب شفا برای مریض، یا خود آنها و یا جاه و منزلت شان را نزد خداوند

وسیله آوردن، این نوع زیارت، بدعت و ناجایز است که خدا و رسولش آنرا مشروع نکرده اند، بلکه این نوع زیارت از همان «هجری» است، که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم از آن نهی فرمودند: ایشان در باره زیارت قبر می فرمایند:

(قبرها را زیارت کنید و «هجر» نگوئید: (زوروا القبور و لا تقولوا هجرا) و هر عمل نا جایزی در زیارت قبور می تواند هجر باشد، همه اموری که به آنها اشاره کردیم وجه مشترک بین آنها بدعت بودن آنهاست.

ولی درجات آنها فرق میکند، بعضی بدعت است و شرک نیست مانند دعا کردن در نزد قبر، طبعاً دعایی که فقط خدا را بخواند، و اینکه در دعایش صاحب قبر یا هر شخصیت مرده دیگری را یا منزلت او را وسیله قرار دهد.

بعضی از امور مذکوره متأسفانه شرک اکبر است، مثل اینکه کسی صراحتاً مرده یا مردگانی را بخواند و از آنان کمک بخواهد».

این بود مطالبی که در این زمینه خواستم به عرض برسانم، از خداوند عزوجل مسئلت دارم که ما و تمام ساکنان و زائران این مدینه طیبه و سایر مسلمانان را به آنچه که برای ما در هر دو جهان عاقبت و سر انجام خیر دارد توفیق عنایت فرماید، و اینکه به ما در این سرزمین مبارک توفیق اقامت نیکو و حسن ادب نصیب فرماید.

خدایا! بر پیامبر گرامی مان، بنده و رسالت محمد صلی الله علیه و آله و سلم و بر تمام آل و اصحاب ایشان درود و رحمت و برکت بفرست. آمین.

پایان.

فضل المدينة

وآداب سكناها وزيارتها

إعداد: عبدالمحسن بن حمد العباد البدر

ترجمه إلى اللغة الفارسية

عبدالله حيدري